ZUS
Emerytury
i system
ubezpieczeń
1

ZUS
EMERYTURA
to świadczenie pieniężne mające służyć jako zabezpieczenie bytu na starość dla osób, które ze względu na wiek nie posiadają już zdolności do pracy zarobkowej.
2

Zasada umowy międzypokoleniowej (solidaryzm)

Składki obecnie wpłacane przez aktywnych zawodowo

przekazywane są na wypłatę świadczeń dla obecnych emerytów.

3

Odwołujemy się do lekcji 1, podczas której mówiliśmy o tym, jak narodził się polski system emerytalny. Idea solidaryzmu międzypokoleniowego wykrystalizowała się na przełomie XIX/XX wieku i była odpowiedzią na liberalną filozofię, według której interesy jednostki są ważniejsze niż dobro ogółu. Solidarność ma uzasadnienie: wraz z wiekiem po prostu tracimy siły i musimy korzystać z pomocy innych ludzi, opieki czy infrastruktury utrzymywanej przez nas wszystkich.
Przypominamy hasła, które wymyślili wtedy uczniowie:
Ubezpieczenia społeczne są potrzebne, bo .....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Reforma 1999 roku – przeprowadzona przez rząd Jerzego Buzka na mocy ustaw uchwalonych w 1998 roku. Po co reformowano system emerytalny? Z powodu starzenia się społeczeństwa system emerytalny wymagał szybkiego wprowadzenia poprawek. Prognozy Biura Pełnomocnika Rządu ds. Reformy Zabezpieczenia Społecznego jasno pokazywały, że w przyszłości za mało osób będzie pracowało na jednego emeryta. Jednak celem reformy było nie tylko zagwarantowanie w przyszłości wypłaty stosownych emerytur wszystkim ubezpieczonym, lecz także ściślejsze powiązanie składki ze świadczeniem. System emerytalny funkcjonujący w Polsce do 31 grudnia 1998 roku był tzw. systemem zdefiniowanego świadczenia. Cechą tego systemu jest brak powiązania pomiędzy wysokością płaconej składki na ubezpieczenie społeczne a wysokością przyszłego świadczenia emerytalnego. W nowym systemie emerytalnym, wdrażanym od 1 stycznia 1999 roku, przyjęto generalną zasadę: ile wpłaciłeś, tyle otrzymasz. Oparty jest on na mechanizmie uzależniającym wysokość przyszłej emerytury wyłącznie od wysokości sumy wpłaconych składek, sytuacji na rynku pracy (w przypadku uczestnictwa w I filarze) lub efektywności inwestowania środków zgromadzonych w otwartych funduszach emerytalnych (w II filarze). System ten, zwany systemem zdefiniowanej składki, odporny jest na presję poszczególnych grup pracowników. Wymaga też od każdego ubezpieczonego dbania o to, aby składka emerytalna była opłacana przez pracodawcę w pełnej wysokości.

System zdefiniowanej składki (*NDC – notional defined contributions*): wysokość emerytury zależy od sumy wpłaconych składek.
System zdefiniowanego świadczenia (*DB – defined benefits*): wysokość emerytury ustalana jest w oparciu o określoną formułę, często jako procent ostatniego wynagrodzenia pobieranego przez osobę przechodzącą na świadczenie, w zależności od wieku oraz od stażu emerytalnego.

.....

.....

.....

.....

.....

Wysokość emerytury według „nowych" zasad – w myśl reguły „moja składka pracuje na moją emeryturę" – ustala się przez podzielenie zgromadzonej na koncie ubezpieczonego kwoty składek na ubezpieczenie emerytalne (z uwzględnieniem ich waloryzacji) przez średnie dalsze trwanie życia.

5

POJĘCIA:
Konto ubezpieczonego – indywidualne konto każdego Polaka w ZUS.
Waloryzacja składek – polega na pomnożeniu zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego składek przez przyjęty wskaźnik waloryzacji, który jest równy wskaźnikowi cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem w roku kalendarzowym poprzedzającym termin waloryzacji w stosunku do poprzedniego roku.
Tablice średniego dalszego trwania życia (określonego w miesiącach dla każdego rocznika) ogłasza prezes Głównego Urzędu Statystycznego.
Przeciętne dalsze trwanie życia ogłaszane jest przez Główny Urząd Statystyczny. Np. osoby będące teraz w wieku 67 lat mają przed sobą statystycznie ok. 190 miesięcy życia.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

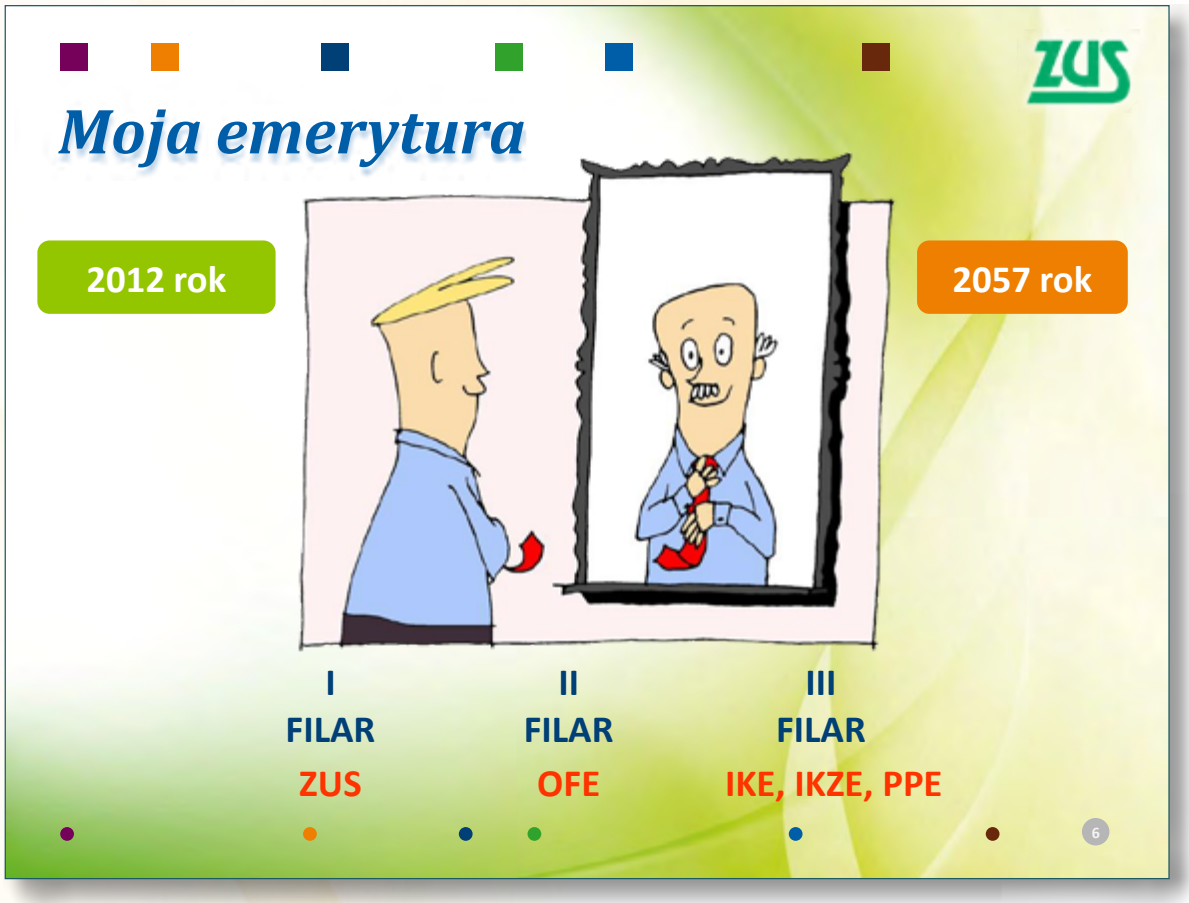

I filar (obowiązkowy i publiczny) – konto w ZUS,
II filar (dobrowolny*, kapitałowy, prywatny) – otwarte fundusze emerytalne, gdzie odprowadzana jest część składki emerytalnej,

* Ubezpieczony ma możliwość ulokowania części składki emerytalnej na subkoncie w ZUS bądź w wybranym OFE.

III filar (dobrowolny, kapitałowy, prywatny) – indywidualne konta emerytalne (IKE), indywidualne konta zabezpieczenia emerytalnego (IKZE) – prowadzony przez różne instytucje prywatne; na konta odprowadzane są systematycznie dobrowolne, stałe składki.
PPE – pracownicze programy emerytalne zakładane są w przedsiębiorstwie z inicjatywy pracodawcy, w porozumieniu z pracownikami. Przystąpienie pracownika do programu jest dobrowolne. Miesięczna składka podstawowa jest określona przez pracodawcę, ale nie może przekroczyć 7% wynagrodzenia pracownika. Gromadzone środki wpłacane są na wybrane przez pracownika fundusze inwestycyjne. Każdy z uczestników PPE ma również możliwość gromadzenia dodatkowych oszczędności, które może wpłacać na swoje indywidualne konto PPE w ramach tzw. składki dodatkowej.

CZYM RÓŻNI SIĘ IKE OD IKZE?
Różnica pomiędzy IKE a IKZE polega przede wszystkim na **odmiennym sposobie opodatkowania. Oszczędzanie w IKE jest zwolnione z podatku od zysków kapitałowych** (tzw. podatku Belki) pod warunkiem, że środki nie zostaną wypłacone przed przejściem na emeryturę, a **oszczędzanie w IKZE pomniejsza płacony corocznie podatek dochodowy** poprzez zmniejszanie podstawy jego wymiaru o wpłaty do IKZE. Zaletą IKE jest zwolnienie z podatku od zysków kapitałowych (tzw. podatku Belki). Wpłaty na IKZE odliczane są, tak jak składki ZUS, od podstawy opodatkowania. Dzięki temu można dziś płacić mniejsze podatki.
Wpłaty na IKE są ograniczone do około 150% średniego miesięcznego wynagrodzenia. IKZE również ma limity wpłat: można co roku wpłacić maksymalnie kwotę odpowiadającą 1,2-krotności prognozowanego na dany rok przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej. Górny limit wpłat w roku 2015 wynosi 4750,80 zł.

Wypłaty z IKZE dla oszczędzających i dla osób uprawnionych do środków z IKZE w przypadku śmierci oszczędzającego są opodatkowane podatkiem zryczałtowanym o stawce 10%. Nie można wypłacić środków przed osiągnięciem wieku emerytalnego. Dodatkowym warunkiem jest oszczędzanie przez co najmniej 5 lat kalendarzowych.

ZUS

Decyzja Polski

Podwyższenie wieku emerytalnego do 67 lat dla kobiet i mężczyzn

Dlaczego?

7

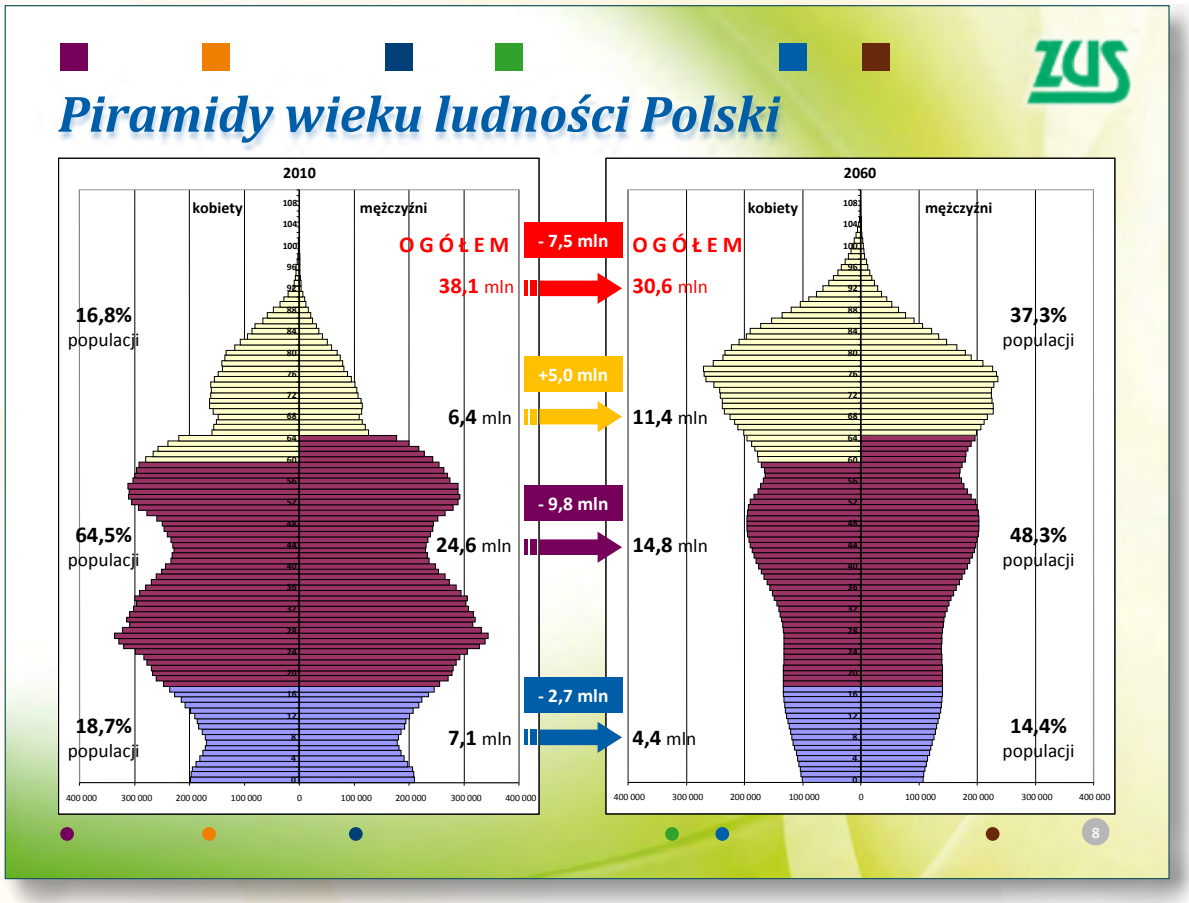

- Oś pionowa – wiek
- Oś pozioma – liczba osób w poszczególnych grupach:
  - – osoby w wieku przedprodukcyjnym (dzieci, młodzież szkolna),
  - – osoby w wieku produkcyjnym,
  - – osoby w wieku poprodukcyjnym (emeryci).

Wyjaśniamy, co przedstawiają schematy, poszczególne osie. Wykresy mogą być niewidoczne dla całej klasy, dlatego zaproś dwóch uczniów na środek i poproś, aby opowiedzieli kolegom, co widzą na wykresie, wspomagaj ich w wyjaśnianiu. Pytaniami pomocniczymi doprowadź do tego, by uczniowie wyciągnęli wniosek, iż będzie coraz mniej osób w wieku produkcyjnym, a coraz więcej ludzi starszych już niepracujących. Zapytaj, ile lat będą mieli w roku 2060, w której grupie będą się znajdować oni, ich dzieci?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

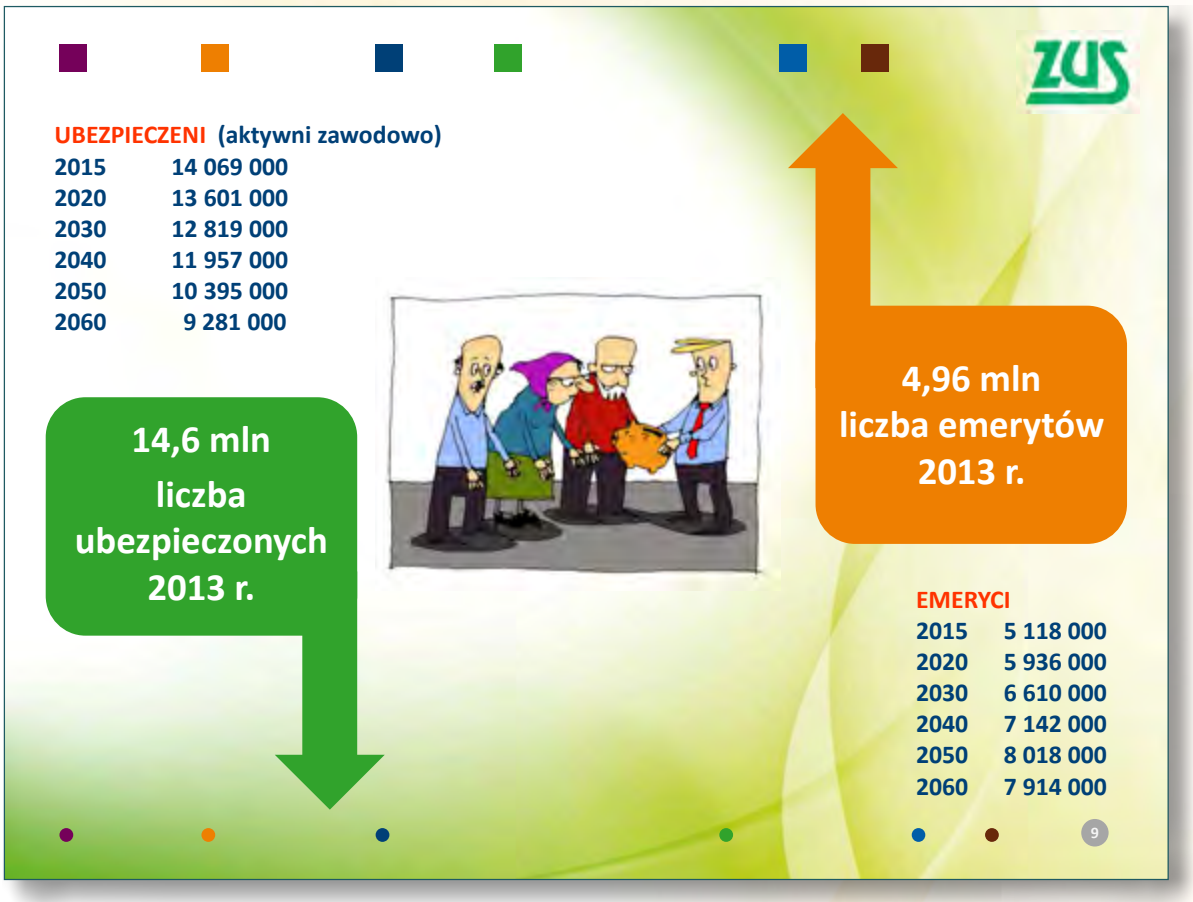

Wyjaśniamy: kto to są ubezpieczeni, a kto to są emeryci; kto płaci, a kto pobiera świadczenia; jakie wynikają z tego wnioski. Odwołujemy się tu do wniosków z analizy piramid wiekowych z poprzedniego slajdu. Jak widać, według obecnych prognoz ZUS, w roku 2060 liczba emerytów zbliży się bardzo do liczby ubezpieczonych, czyli aktywnych zawodowo. Jeżeli więc nie poprawi się dzietność i nie będzie wyższego przyrostu naturalnego, na jednego emeryta będzie przypadał niewiele więcej niż jeden pracujący, który będzie odprowadzać składki właśnie na pokolenie już niepracujące.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

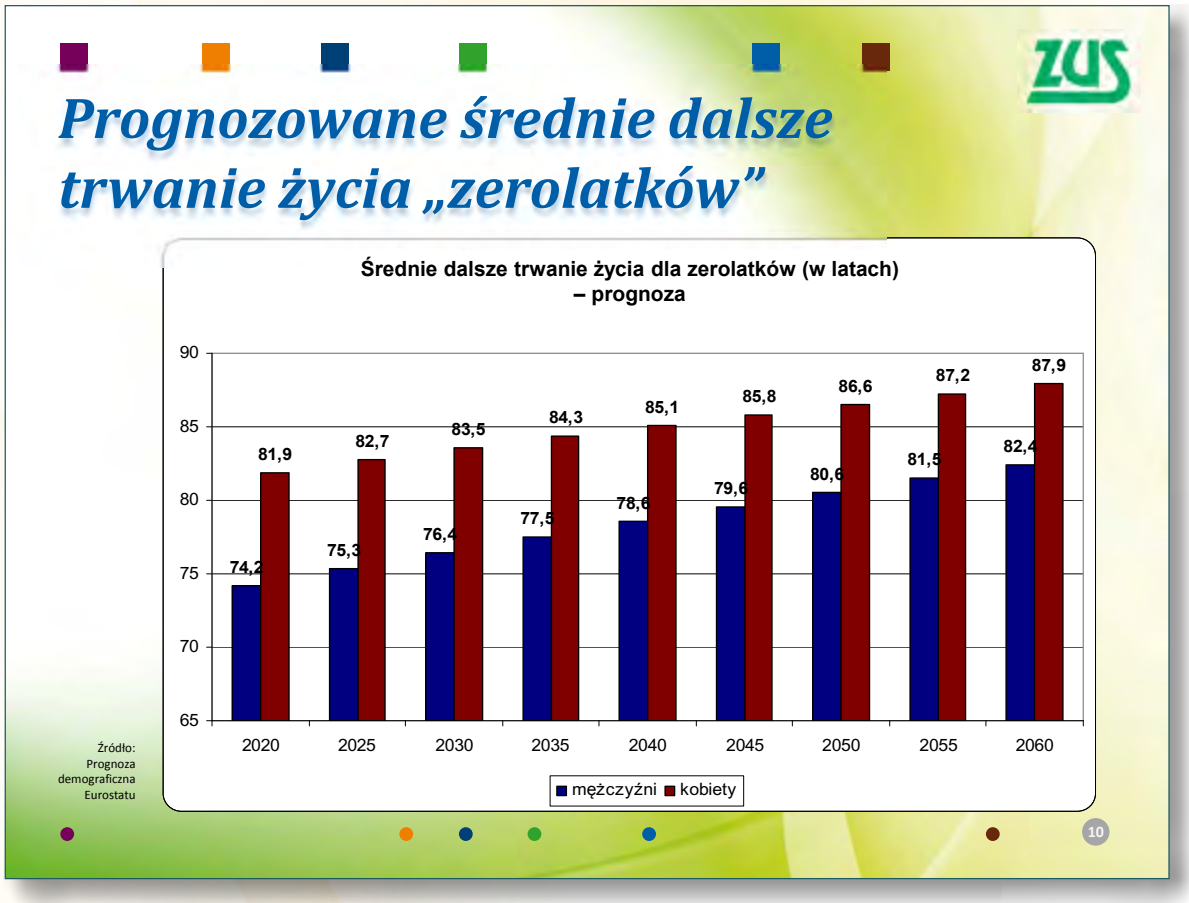

Zwracamy uwagę uczniów na wydłużający się przeciętny okres życia. Rozważamy, co z tego wyniknie dla systemu emerytalnego, jak wpłynie to na wysokość wypłat, na wysokość łącznej kwoty wpłat składek.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Jak nie podniesienie wieku, to co?

Brak zmian

- drastycznie ograniczone emerytury i rosnące ubóstwo osób starszych
- niższy wzrost gospodarczy spowodowany zmniejszeniem liczby osób w wieku produkcyjnym
- wysoki deficyt systemu emerytalnego, ograniczający wydatki na rozwój

Zwiększenie składek/podatków

- znacząco niższy wzrost gospodarczy spowodowany wyższymi kosztami pracy oraz mniejszą liczbą pracujących
- ucieczka dobrych pracowników za granicę
- mniejsze zarobki netto („na rękę”)

11

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ZUS
Sytuacja w Europie
Jak inne kraje europejskie rozwiązują problemy...
12

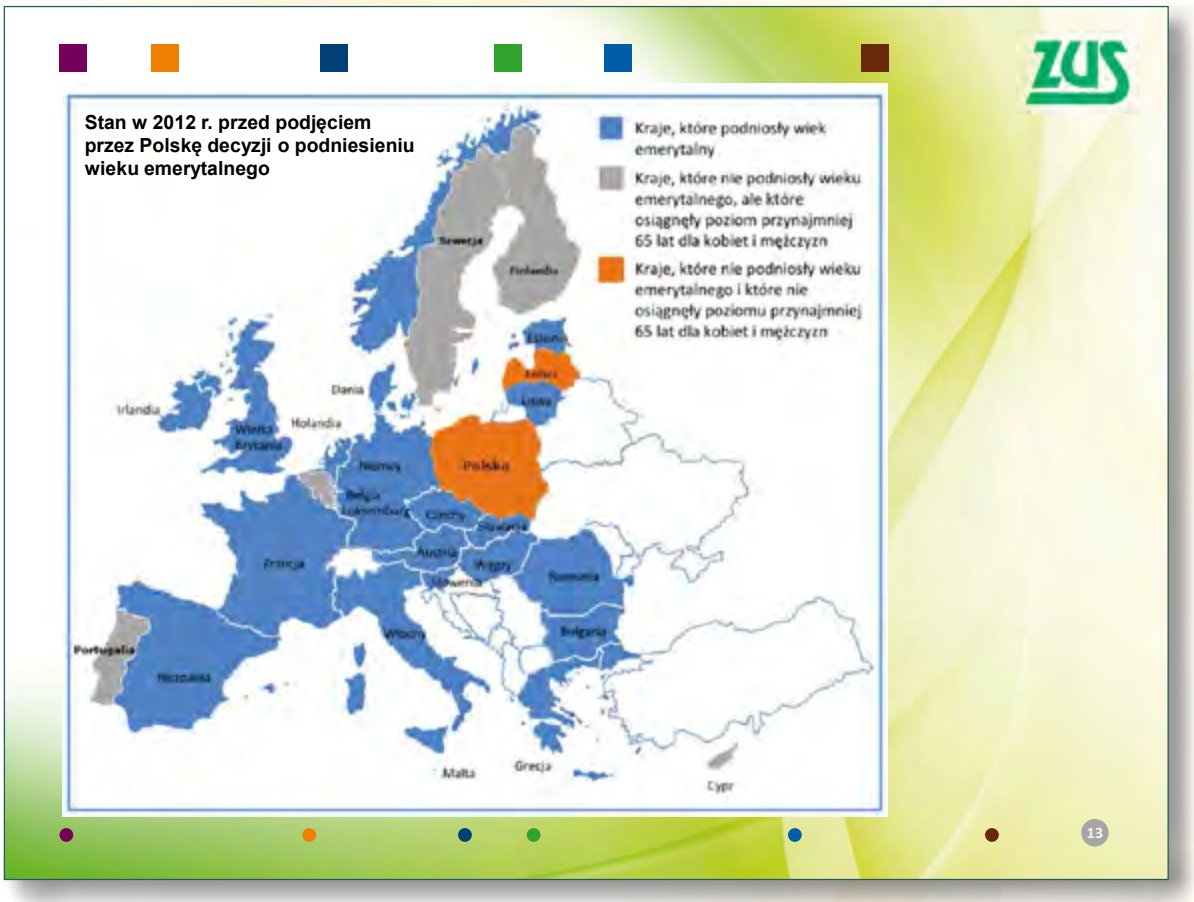

Należy omówić mapę, można zaprosić do tego ucznia. Mapa przedstawia sytuację w momencie podejmowania przez Polskę decyzji o podwyższeniu wieku emerytalnego do 67 lat.
Nawiązujemy do tekstu uzupełniającego 1: *Emeryt w Europie* (Zeszyt dla ucznia), który zawiera szczegółowe zestawienie dotyczące obowiązującego w poszczególnych krajach Europy wieku emerytalnego.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

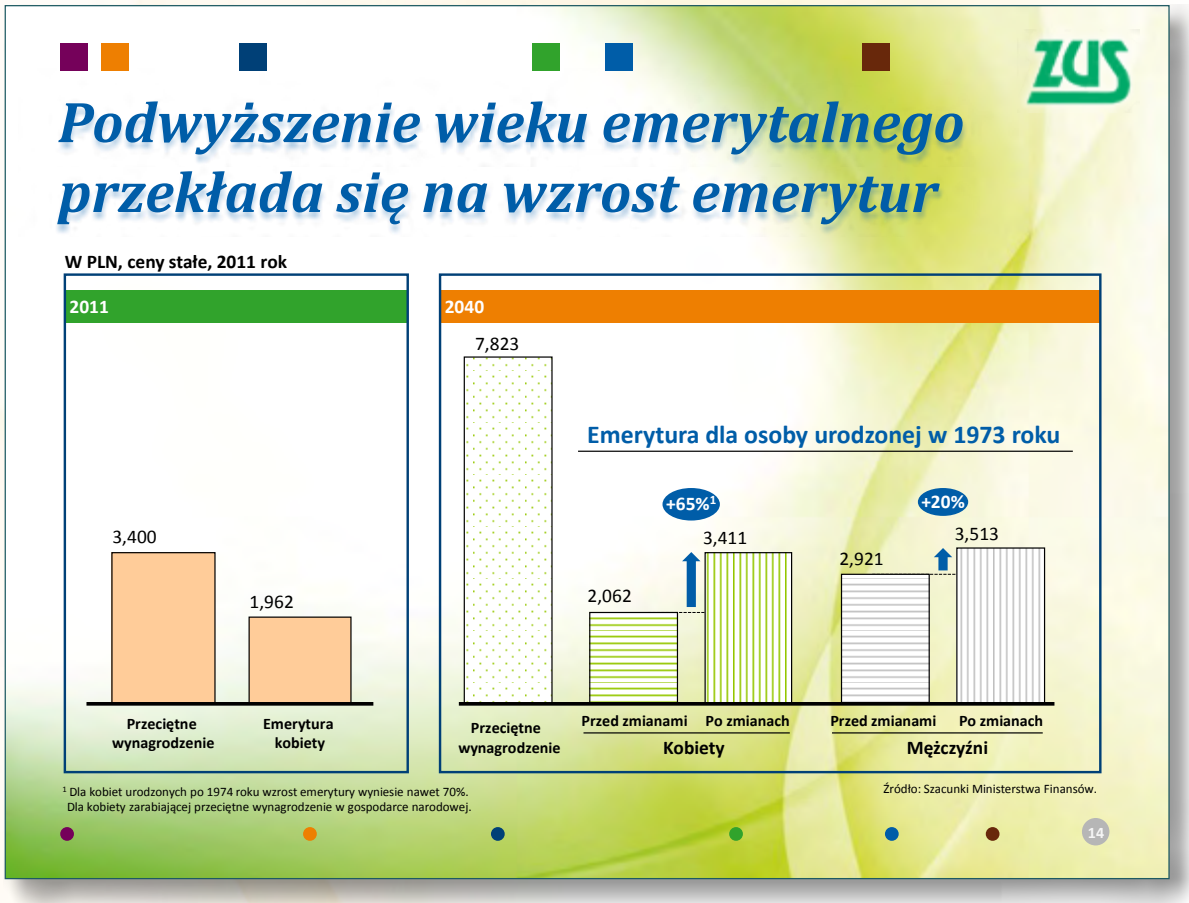

Omawiamy szczegółowo wykresy, włączając do tego uczniów.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ZUS

Jak kontrolować swoją przyszłą emeryturę?

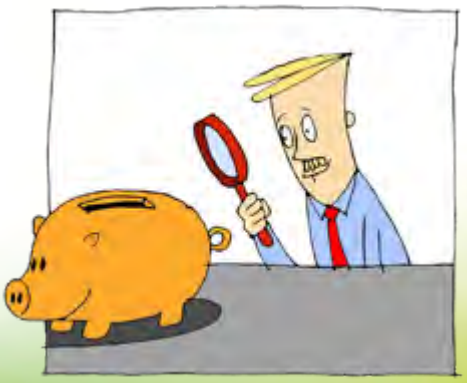

Platforma Usług Elektronicznych ZUS, czyli pierwszy polski e-urząd, daje każdemu możliwość sprawdzania na bieżąco stanu konta w ZUS i odprowadzanych za niego składek i umożliwia wyliczanie na ich podstawie prognozowanej przyszłej emerytury.

pue.zus.pl

15

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Jak kontrolować swoją przyszłą emeryturę?

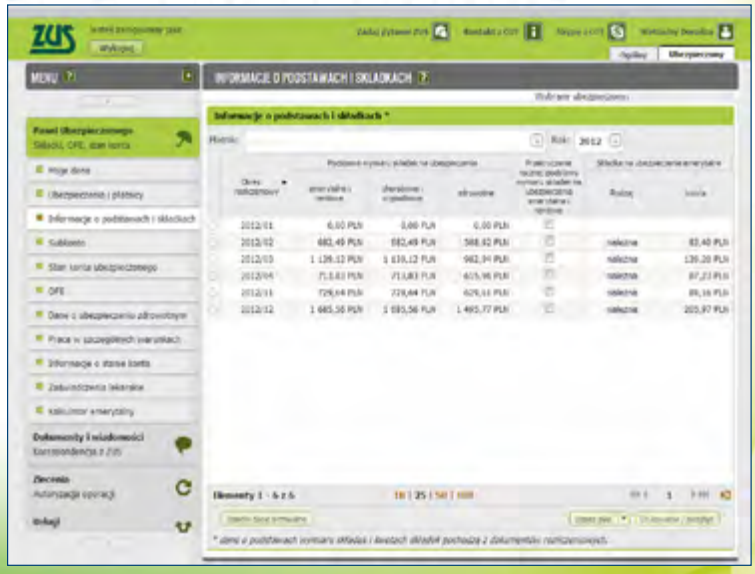

Platforma Usług Elektronicznych ZUS, czyli pierwszy polski e-urząd, daje każdemu możliwość sprawdzania na bieżąco stanu konta w ZUS i odprowadzanych za niego składek i umożliwia wyliczanie na ich podstawie prognozowanej przyszłej emerytury.

Uruchomiona 14 czerwca 2012 r. **Platforma Usług Elektronicznych ZUS** (PUE) to nic innego jak ZUS w Internecie. Jej głównym narzędziem jest portal internetowy pue.zus.pl. Dzięki tej nowoczesnej formie kontaktu z ZUS można zrealizować drogą elektroniczną większość spraw związanych z ubezpieczeniami społecznymi, w tym uzyskać informację o stanie konta emerytalnego, świadczeniach i płatnościach. Aplikacja **ePłatnik** przeznaczona dla małych i średnich przedsiębiorców, zatrudniających poniżej 100 pracowników, umożliwia elektroniczne rozliczenia z ZUS.
Prezentowana strona internetowa przedstawia profil osoby ubezpieczonej, a w nim zestawienie odprowadzanych składek za kolejne miesiące.
Bieżące kontrolowanie składek zapobiega problemom w przyszłości, ponieważ można kontrolować, czy pracodawca odprowadza składki.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

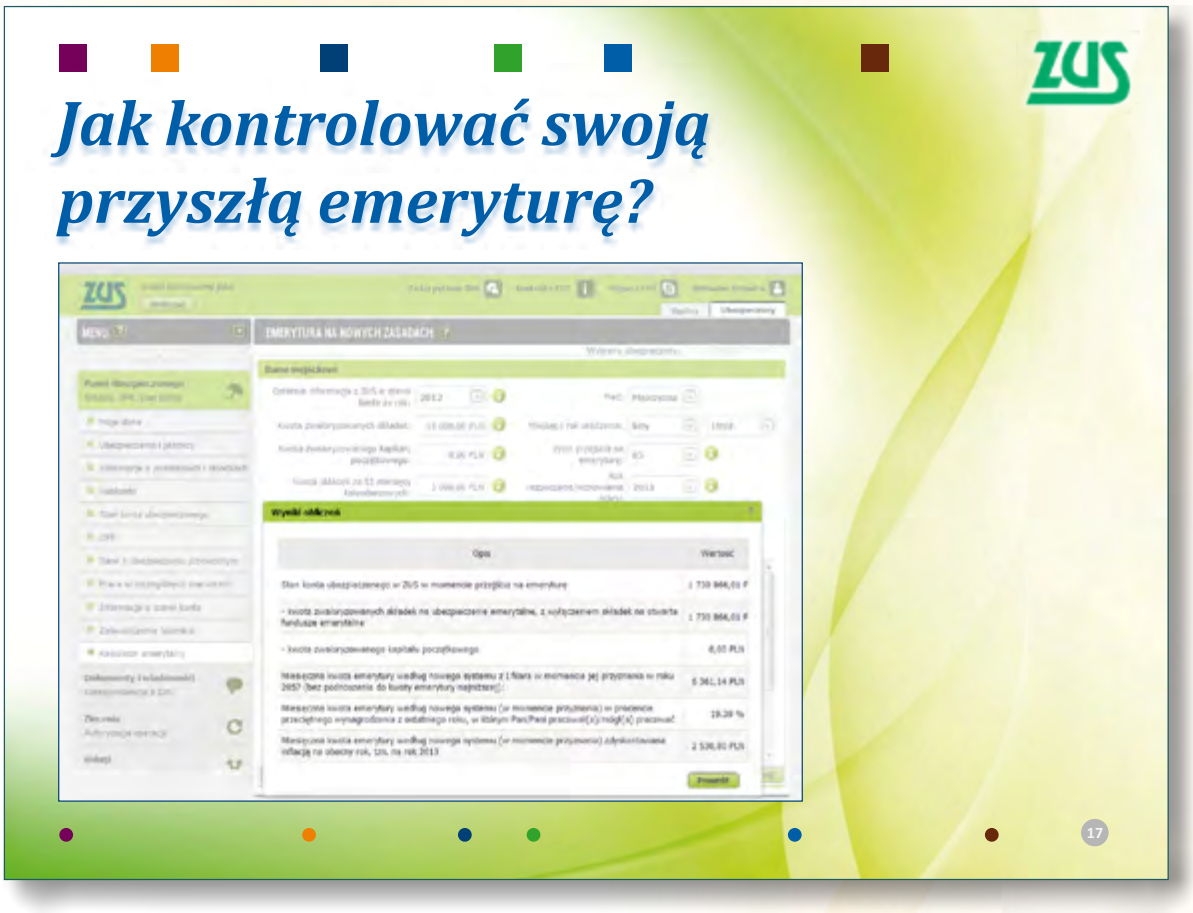

Prezentowana na slajdzie podstrona na pue.zus.pl przedstawia profil osoby ubezpieczonej, a w nim kalkulator emerytalny, który wylicza prognozowaną emeryturę w oparciu o stan konta, czyli zapisane składki oraz prognozowane dochody.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....